

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vratajo.

Naročnina: Zdajnjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto. \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Nadzor na vse, kar ima stik z listom:

"PROSVETA"

2657-20 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

21

Datum v oklepaju n. pr. (Marca 31-26) poleg valjega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevnem pošilja naročnina. Posovite jo pravljeno, da se vam ne ustavi list.

CUDNE IZRODKE RODI PROHIBICIJA.

Cikaški dnevni so poročali te dni, da so aretirali človeka, ki je obtožen, da je zavaroval mlada dekleta, da polico prepisati na sebe, nato je pa dekleta animiral, da so pile slab jeruš, da jih toliko preje spravi na oni svet, na katerem ni prohibicije in protiprohibicije.

Ako je obtožnica resnična, dokaže šele preiskava. Ampak že obtožnica samanasebi pokazuje, na kakšne misli navaja prohibicija ljudi. Če je pa obtožnica resnična, pokazuje, da je prohibicija postala novo orodje v rokah gotovih zločincev za pomnoženje njih imetka.

Veliko listov, ki so priporočali in učili zmerno uživanje opojnih pijač in so pri vsaki priliki obojali pijanje in čezmerno uživanje opojnih pijač, je svarilo pred prohibicijo, češ da prohibicija ne odpravlja uživanja opojnih pijač, ampak vzbuja v ljudeh le poželenje po njih. Ti listi so povedali odprt, ako ljudje ne bodo dobili več pristno izdelanih opojnih pijač, da bodo segali po vsakem strupu, da se omamijo. Kar so listi napovedali, to se je zgodilo. Uredniki nobenega lista pa niso mislili nato, ako se uvede prohibicija, da bo služila gotovim hudo delcem za pomnoženje njih imetka na ta način, da izvrše dobro premišljen in počasen umor.

Kadar se pojavljajo v človeški družbi taka znamenja moralne propalosti, tedaj je morala človeške družbe res na zelo slabih nogah.

KAKO TANKO VEST IMAJO NEKATERI LJUDJE...

Kdar se je zanimal za vse, kar se je pisalo in govorilo o olnjem šandalu, je lahko opazil, da imajo nekateri ljudje zelo tanko vest in da jim takrat silijo solze v oči, ko so najmanj na mestu.

Slišali so se vzdihanje, slišalo se je ihtenje in kapljale so debele solze, ker senatni odsek preiskuje olnjo tatvino. Ampak te dobre dušice s tanko vestjo in usmiljenjem v sreču niso plakale, ker se je tatvina posrečila. Najraje bi ti dobrijani videli, da senatni odsek preneha s preiskavo in pusti vse, kot je. Nekatere dobre dušice so še tako daleč, da so priporočale, da se naj ustavi senatna preiskava, ker take preiskave koristijo samo radikalnim elementom. Nekateri so menili, da se naj senat peča bolj s postavodajstvom, preiskave naj pa pusti na miru.

Ako pride v javnost, da so nastale koruptne razmere v državi, občini ali v navadni organizaciji, tedaj je prva dolžnost, da se natančno preišče, ako so razmere res koruptne. Ako preiskava dožene, da ni korupcije, tedaj je to največje zadoščenje za prizadete in korupcije obtožene ljudi. Ako pa preiskava dožene, da korupcija postoji in se širi, tedaj je bila preiskava na mestu in korumpcijske je treba kaznovati, da se tako ustvari zgled, da drugih ne bo skominjalo po korupciji.

Albert B. Fallu take preiskave niso všeč. Mogoče je njemu bolj všeč, da ljudstvo verjame, kar se govorí o njem, kakor da on pojasni svoje akcije. Fall je to tudi pokazal, ko je odklonil pričanje, češ, da se boji, da bi samega sebe obtožil. Fall ni prvi, ki se je tega izgovora poslužil, ko je bilo treba pojasniti akcije, ki se morajo pojasniti, ako se hoče pojasniti, da je obtoženec nedolžen. Tako so še vedno govorili vsi ljudje, proti katerim je bila uvedena preiskava zaradi korupcije v državi, občini ali v organizaciji, da se izognejo preiskavi in nevarnostim, ki tiče v preiskavi, ako so krivi.

Ampak ljudje, ki odprt mislijo in katerim ne služi jek, da prikrivajo svoje misli, bodo pri preiskavi na vsako vprašanje jasno in odločno odgovorili. Jasen in točen odgovor je najboljši dokaz, da človek ni kriv dejanja, katerega ga dolže, da ga je izvršil, ali da se kesa dejanja resnično, katerega je izvršil, ker se je udal hipnim impulzom, katerega bi bil odklonil, ako bi bil resno razmišljal tudi o posledicah takega dejanja.

Kadar je navaden delavec obdelzen kaznjivega dejanja, ne vpijejo ti dobrodušni ljudje, da se naj preiskava ustavi. Vprav takrat kriče, da se naj z njim postopa brez vsake milosti in če je kriv, naj prejme, kar zasluzi.

Kdar ima usmiljenje, ga ima z vsemi ljudmi. On ima z navadnim delavcem še večje usmiljenje kot z bogatinom, ker razume, da navadni delavec živi dostikrat v takih gospodarskih razmerah, da je izvršil dejanje, ki bi ga ne storil nikdar, ako bi živel v drugih razmerah. Kdar pa ima usmiljenje samo z bogatinom ali človekom v ugodnih gospodarskih razmerah, kadar njegove roke tiče v javni lastnini, je hipokrit in njegovo izkazovanje usmiljenja ima namen pomagati obtožencu iz kaše, v katero je zabredel.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J.
in čitateljev Prosvete.

Chicago, Ill. — Tisti, ki čitajo cikaške angleške dnevni, ali dnevnik "Prosveto", se bodo go togo spominjali tragičnega dogodka, ki se je bil pritetil pred dobrimi dve meseci našemu soročku Hrvatu Ignacu Potzu. Dotični dogodek bi ga bil spravil ob življenje, da ni posegel vmes govor Small in ga rešil vialie.

Zgodovina tega tragičnega dogodka, ki priča, kako naglo pada lažko človek najboljše telesne in duševne dispozicije v nesrečo, je na kratko sledi:

Potz, ki je 27 let star in samec, se je bil nascelil spomladan leta 1921 s svojo sestro Mrs. Katarine Strabot in ajenjem možem v Michigan na farmo, kamor je vlotil tudi nekaj sto dolarjev denarja. Nastopilo je, ko na farmi ni opravka, se je bil odpravil k svoji materi v Chicago, da si pošilče del in zasluži do spomladni kake cente, da plača mortgago. Dosevki v Chicago so ga bili cen nekaj dni njegovih znanci povabilni na grez z njimi na lov. Odprljali so se bili z avtomobilom proti Wisconsinu. Nazaj gredo se je bila družina ustavila pri nekem rojaku salinariju v Kenoshi, kjer se je dobitila "prava pijača". Mlad Potz, nevajen "pravi pijači", se je bil knasil tako nalezel, da ni niti vedel kje je in kaj se godi okrog njega. Tudi njegovih tovarši so bili natrki. Zlesti so v avtomobilu in se odprljali proti Chicago. Na poti do Waukeganu proti Chicago — isto se je govorilo — je hotel istobdoba William Peterson, polica na biciklu, ustavil družino v avtomobilu, ker je vozer vozil haje 60 milijonov. Na avtomobilu pa, da je potreben strel in polica se je zvrnil v graben.

Iz katerega avtomobila je potli stril in kdo je strejal — o tem se ne više natančno. Govorice so bile, ki so krotile in postale usodenne za mladega Potza. Na podlagi teh govoric je uvedel državni pravnik v Waukeganu preiskavo in je iznašel, da se je ta in ta čas nahajala v okrožju, kjer je bil ubit polica Peterson, lovski družba z avtomobilom. Ugotovil je kakor pravijo okoliški dokazi. In na podlagi teh okoliških je začel državni pravnik vse podnebine dotičnih družbin, da so umorili polica Petersona. Bili so poleg Potza trije drugi — dva lovca in vozer. Kronološko je bil sodniški potek tega procesa kakor sledi: 6. marca 1922, je obdelzila porota v Waukeganu lovsko družbo umora polica; dan 1. aprila so bili vsi posamezniki spoznani krivim. Začel je takoj potek sodnih obravnav, in avdokovanost ostalih treh se je posrečilo oprostiti vse tri, ker državni pravnik ni imel nobenih dokazov proti njim. Ostal je na milost in nemilost državnemu pravniku samo mladi Potz, ker je imel na nesrečo zelo slabega advokata. Posledica tega je bila, da je bil Potz dne 23. maja obsojen na vesela.

Obešenje bi se imelo izvršiti dne 16. junija 1922, v Waukeganu, III., za kar je okrajna sodnija razpisala posebno rabeljsko službo. Slučajno se je mudil tisti čas v Waukeganu govoril Small, kateremu je nakopal velebitni dnevno časopis v Chicagu celo vrsto političnih tobil, največ radi političnega maščevanja, ker se je moral zagovarjati pred ravno istim sodnikom, ki je vodil sodbo proti Potzu. To je dalo njegovemu sestru Mrs. K. Strabot priliko, da je apelirala za pomilovanje. Za prvi odstav na njeno prošnjo je dobil Potz 60-dni odlog, in 6. junija je bila njegova smrtna kazna spremenjena v dosmrtno jebo.

S tem korakom je dal govoril Small priliko Potzovim prijeteljem in sorodnikom, zlasti pa Mrs. Strabot, njegovemu sestru, ki se je največ prizadevala, da reši bratu življenje in ga sedaj osvobodi iz ječe, radi česar je bila tudi večkrat pri govorilu v svetilnici, da delajo za njegovo osvoboditev, kakor zahteva.

Dopisovalci bi priporočali, da opusti nazadnje liste in pa društva ter pristopi k S. N. P. J., kako ona tako tudi njen moč z otroci vred, pa bodo pronašli, kje je pravica. Kakor ste pri katoliških jednotah v temi, tako boste ostali.

Pravi dopisovalci, da se socialistične ideje ne propagirajo z opravljanjem drugih ljudi po hišah, da se človek že bojni na pošto ali v trgovino, ker nikdar ne ve, kdaj mu pride, naproti oseba z obrekovanjem.

"Vsake vrste ljudi in sem že videla, da napadajo, da napadajo, da niso njenega soproga že celik zadnjih šest mesecov. Sploh sem ju videl še dvakrat in obakrat ju pozdravljal ter ogovoril, a njih otrok pa niti ne poznam. Moji otroci so tudi vedno doma in se govoriti ne znajo, kajti starši je star komaj dve leti in pol. Kakor more torej dopisovalka na tak način podtekl, s napeljevanjem otrok na to, da izpovede, kaj govorijo ljudje po drugih hišah."

Saj se vendar sudiča, zakaj to je ne gre na pravo mesto, če je napadena? Kako more kaj takega naglašati, ko niso videl ne nje ne njenega soproga že celik zadnjih šest mesecov. Sploh sem ju videl še dvakrat in obakrat ju pozdravljal ter ogovoril, a njih otrok pa niti ne poznam. Moji otroci so tudi vedno doma in se govoriti ne znajo, kajti starši je star komaj dve leti in pol. Kakor more torej dopisovalka na tak način podtekl, s napeljevanjem otrok z obrekovanjem.

"Glede sozialističnih idej meni tudi ne more nihesar očitati, kakor ne vsej naselbini. Lahko bi imeli tu socialistični klub in takoj bi pristopil k njemu, ker vem, da smo potreben politični organizaciji in izobraževanje.

"Ignatz Potz was indicted by the grand jury of the county of Lake on the 6th day of March 1922, for the murder of William Peterson a motorcycle policeman, on the 13th day of January 1922.

Potz was tried in the circuit court of Lake Co. on the 1st day of April A. D. 1922, and found guilty of murder. On May 23, 1922, Potz was sentenced to hang on June 16th.

On June 6th, 1922, the sentence of Potz was commuted by Gov. Small to life imprisonment in the Illinois State Penitentiary at Joliet. Execution of Potz would have been a disgrace to the State. He did not fire the shot which killed Peterson, the record of the case to the contrary not withstanding.

Odbor za osvoboditev Potza trdi, da ima v rokah štiri zaprisene izjave, ki pritojajo, da je bila

izpoved krivde formirana in doblijena pod napetimi pretvzemi.

Upi, da pride Ignac Potz skoraj na prost, imajo torej podlagi. Treba pa bo odboru organizirati razne korake, ki imajo podprtje: morsalne in legalne govorilcev Smalla. Da bo mogoče zmagovali finančno stran te kampanje, sta se do danes odzvala dva tamburška zbori, prvi "Bratstvo" iz Kenoshe in drugi "Elias" iz Racine, Wis., ki dasta pod avspicijo tega odbora dne 13. aprila t. l. velik koncert s plesom in prost začavo. Koncert se vrši v Narodni Dvorani, vogal 18 ceste in Racine avenue. Natančnejši program je razviden iz oglasa v sredini številki "Prosve".

Kdar ljubi pravico in smatra, da svojo dolžnost pomagači soročaku, ki je padel po nemili usodi v nesrečo, ta mu bo pomagal na način do skorajne svobode, da poseti ta dobrodelni koncert. Bolj kakor sicer, potrebuje človek človeka, kadar je v nesreči.

Blaine, Ohio. — (Odgovor An-

gelji Perhay na dopis v Prosve. št. 74.) — Predvsem kondoliram, da vse kar piše, ni drugega kakor jera name. Zakaj, taga ne vem. Da, pisal sem in pojaznil v št. 12 toda dopisatelj v njenem pomagčem bi svetoval, da si naredi tolmač, da jim bo dopis razložil, kajti dopisovalka ga ne zna.

Bes je, da sem bil pri njej oktobra leta in tudi imenovali

Tone Ujčići s svetilkami. Kakor

hitro sva prila v njih hišo, katero

imajo v njenem, se pospravili

doli z mizo. Kaj je bilo, bo že do-

pisovalka dobre vedela. Društveni

tajnik je bil pri njih. Vedel

sem, da jim je naročila na Pro-

sve poteka, zatem pa rekla

tačno: "Za Prosve vas ne bom

nadlegoval, ker vem, da boste že

tajniku plačali." Angela je bila

tihi. Jože pa se je odresal: "Več

kaj Tune, jest ti popraviti po-

vejam, da jest ne budi več naroču

Prusvejte!"

"Dobro," sem odgovoril. "Glej

Joe, list kakor je Prosve, je ja

najboljši naš delavnik branitelj

in tudi sem tudi staj posmorni

do 25. maja

Delavske novice.

(Federated Press.)

Potegnjeni naseljenci v Kanadi.

Ottawa. — Trideset britskih dežev, katero so kanadski železnički magnat zavibili v Kanado niso poletje z obljubo, da bodo deli dovolji zasluga, je zadnji den pretrampalo v Ottawa vredno na ministrskega predsednika za pomoč. Siromaki, ki so bili zimo brez dela, so hodili pes.

Toronto. Ministerški predsednik jih je rekel, da vlada ni odgovorna za njihovo mizerijo, ker si vabil v Kanado, niti jim ni omila dela.

rečna stavka v kanadski poštni službi.

Ottawa. — Splošna stavka na kanadski pošti grozi izbruhnuti 14. aprila, če ne bodo do tega časa izvane plače vsem poštним uslužencem. Usluženci zahtevajo minimalum \$1260 in maksimum \$1280.

Sedanje beraške letne plače ostajajo namenčencev v Kanadi so sledi: pismoneče \$780 do \$940 poštni uradniki na železničnih \$840 do \$1500, poštni uradniki v pisarnah \$840 do \$1500, poštporjetnici in transfer-agenti \$780 do \$1260.

lavka klobučark v Los Angelesu.

Los Angeles, Cal. — Več ko stotek, ki izdelujejo ženske klobuče, je zastavalo tukaj za uradnik v tednu. Mezda je delavk znaša \$10 do \$16 na den.

Rudarjev ubitih v februarju.

Washington, D. C. — Zvezni življenje biro poroča, da je 158 rudarjev izgubilo življenje v prenovnikih Združenih držav med februarjem 1924. V antracitnih vzhodih je bilo ubitih 40, v bitumijskih pa 118.

Zemarski delavci dobili povisok.

Los Angeles, Cal. — Tukajenja njuških delavcev je pravilno izvela tri dolarje tedenske povisok za svoje člane ter mezda znaša \$48.50 za mesec in \$51.50 za močno delo na den.

LADA V KAPITALISTIČNIH ROKAH KORUPTNA.

(Nadaljevanja s prve strani)

je dokler poštenih in zvestih svetovnih sluzabnikov.

"Ali dokler bo prevladoval sejni sistem v ameriški politiki, naj bo to v tej, ali oni stranki, ki boste imeli boljših razmer. Dele je bila hudo prizadeta, ko je tvedela, da je dala visokemu uradniku veliko vstopno zaročko, ki je imela kupčijo zadeve.

"No, in kaj naj rečemo o posamezniku, ki ima, ali pričakuje, da bo imel kupčijo z vlogo, ki da določi vstopno denarja politični stranki, katera kontrolira ali kontroliči celo mašino naše zadeve?

"Vpliv kupite pri politični stranki prav tako lahko, kakor pri posamezniku. V zadnjem dnevu se je vedno zražamo, v temenje se nam zdi tisto baranje že nekaj čisto navadnega in nekdanjega."

FOLLETTE OBJAVIL SVOJO PLATFROMO.

(Nadaljevanja s prve strani.)

"Globoka vodna pot z Velikih morj.

"Amendmenti k zvezni ustanovi neposredno nominacijo in izvoljevanje predsednika. Razstavitev iniciative in splošnega izvoljevanja za zvezno vlogo.

"Aktivna vrnjanja politika za uveljavljanje dejanskega napada.

"Avtomatska vrnjanja politika za uveljavljanje dejanskega napada.

"Vpliv kupite pri politični stranki prav tako lahko, kakor pri posamezniku. V zadnjem dnevu se nam zdi tisto baranje že nekaj čisto navadnega in nekdanjega."

FOLLETTE OBJAVIL SVOJO PLATFROMO.

(Nadaljevanja s prve strani.)

"Globoka vodna pot z Velikih morj.

"Amendmenti k zvezni ustanovi neposredno nominacijo in izvoljevanje predsednika. Razstavitev iniciative in splošnega izvoljevanja za zvezno vlogo.

"Avtomatska vrnjanja politika za uveljavljanje dejanskega napada.

Čapekovi

'Robotniki'.

Chicago, Ill. — Pravkar so bila zaključena pogajanja z gledališčem Guild, da sme delavski obrambni svet vzeti delavsko produjekijo Čapekovih "Robotnikov" v milwaukeeškem mestu takoj po činkah predstavah.

Čapekovi "Rossomovi univerzalni robotniki" bodo vprizorjeni v ogromnem milwaukeeškem avditoriju, v katerem je za takih 4,000 ljudi prostora.

Veliko povpraševanje po vstopnicah je sedaj za činko vpriziranje Čapekove melodrame, ki bo, kakor je objavljeno, v nedeljo po poledini dne 20. aprila in naslednjo sredo zvečer dne 23. aprila. Vstopnice je dobiti pri delavskem obrambnem svetu na 186 W. Washington st.

"R. U. R." je nadveč zanimiva in pretrelija melodrama. Ali še več je kakor to. Igra ji huda obsooba moderne kapitalistične družbe in grozi z revolucijo, ki naj utopi novemu socijalnemu redu.

Stari mož Rossom je učen znanstvenik, ki prične okoli 1. 1932, izdeloval umetne delavce ter jih prodajati trgovcem in tevarnjarem. Ti robotniki so v stanu producirati več kakor človeška bitja, in kar je še važnejše, cenejo se jih da zdržavati. Uporabljajte robotnikov zelo zniža izdatke za produkcijo.

Seve največja zahteva po robotnikih je za militaristične svrhe, in zastranega nastane potreba, da jih izurijo v orodju. pride pa čas, ko uvidijo robotnike, da so močnejši od ljudi, in da so jim ti ljudje nepotrebni.

In razlegne se klic: "Robotniki sveta, združite!" Silni robotniki strmoglavijo ljudi ter se polaste bogastva celega sveta.

Opravki starih Slovanov v mirnih časih in obrambi.

Stari Slovani so bili poljedelci in kot taki navedani na domačo grudo. Niso se radi premikali iz krajev, kjer so si enkrat izbrali in utrdili svoja selišča. Pečali so tudi z rokodelstvom in obrtjo, pa tako, da so cele zadruge izdelovali samo eno vrsto blaga. Sin je izvrševal delo po ocetu in tako je ostalo rokodelstvo vedno v isti družini, v isti zadruži. Tako torej nahajamo naselbine kovačev, kolarjev, rešetarjev, lončarjev, podobarjev, ščitarjev, rudarjev itd. Izdelke so potem vozniški in krožnjari razvalili in raznašali po delki na prodaj. Po gradisih ali višogradih so bili najvažnejši sejmi. Okoli teh so nastale sčasom prekupevalne naselbine (podgradije). Tuji trgovci (gostje) so smeli samo v teh podgrajah prodajati svoje blago. Domača blago so izvazali tudi v tujino. Mali Galic (zdaj Galac) in Prejslov sta bila kraja, kamor so prinašali iz Češkega in Ogrskega srebro in konje, iz Ruskega kadilno blago ter vosek in med na semenj ter zamenjavali za zlato, obliko, vino in južno sadje, katere stvari so prinašali Grki na trg.

Stari Slovani niso bili bojaželnii. Glavna skrb jim je bila, obraniti in ohraniti, kar so imeli. Za obrambo tega jim je služil grad, zidan navadno sredi močvirja ali tekoče vode, ali na parobku hribatega kraja. Južni Slovani so v ta namen porabljali večkrat puščenja rimbanska taborišča. Trdnjava sama na sebi je bila lesen. Še dandanes je mnogo krajev, ki se imenujejo Gradilče, kateri svedočijo, da so tu nekaj stali slovenski gradovi. Gozd okoli grada je bila dobra zaslonka proti vnanjim sovražnikom. Skozi gozd, dolg večkrat do 20 milij so vodile na nekaterih mestih poti, ki so jih imenovali deželna vrata. Če pa kraj, kjer je stal grad, ni bil porašen, so postavili okoli še posebne stolpe. Zidati grad so moralni pomagati vsi stanovniki. Samo meščani, kateri so varovali in branili meje, ni bilo treba iti na delo. Kadar je pretela vojna, so nosili klicarji meč okrog po deželi in klicali na boj. Orožni možje so se zbrali okrog svojih starešin, ki so jim bili poveljniki, vojvodji in kralji. Vrzeli skozi gozdove so založili s kladami, meje na golih krajih trdno zastavili in gradove popravili in utrdili.

Orodje jim je bilo mlat, (bet, buzdovan) meč, sulica, lok, s strupom, avtovalna puška, ščit in šlem. Ogibali so se boja na planem ter so skušali izvabiti sovražnika s kozdom, klanec ali zahrije, ali mu skodovali s tem, da so ga napadli

nenadoma. Da bi bili hodili z orodjem v roki v sosedne dežele po plen, tega starci Slovani niso poznali. Tuje dežele so zasedli še takrat, ko so jih izpraznili prejšnji naseljenci.

John Habberton:

Opuščen posej.

V vsi Kaliforniji ni nikje veden, kakšen je pravzaprav Colenel "posej", in se tudi ni nikje za to posebno brigal. On je vedno plačal v gotovini in ni nikdar dobroplodil radicene — kaj se hoče še več?

Colonel je bil najpričnejši človek, imel pa je, kakor vse umrljivi ljudje, svoje skaljene čase, in tak čas je bil tudi, ko je bil v celih vrsti tekmovalnih dirk stavil vse svoje premoženje na svojo rjavo kobilu "Tipsy" in — izgubil.

Ljudje so najpričnejje sočutstvovali z njim, in ko se je nekega dne zopet pokazal v krčmi, ni bil klicanja na pijačo ne konca ne kraja. On pa je odklonil osorno vase take dokaze prijateljstva, je nagloma zapustil pivo, zahajal konja in odgalopiral kakor nor.

Jahanje velja splošno za kako zdravo telesno vajo in brzo ježa baje nenavadno dobrotno vpliva na slabvo voljo. Ako pa se človek uda tej izborni vajti tako celoma, da se nikdar ne ustavi, da bi navoril znance, tedaj je popolnoma naravno, da se mu ljudje čudijo.

Colonel je bil v vseh krajih, skozi katera je jedil, dobro znan, in kjer niso videli nikogar, ki bi bil pred njim jahal, so športniki kmalu stavili visoke vnote, da jo je pred kom pobrisal.

Ako se natanko vzame, niso imeli prav, in vendar so dobili stave, kajti predno je preteklo pol ure, je prihajal moč z gorem uradnim obrazom po isti cesti, ustavil konja pred najznamenitejšo krčmo vsake naselbine in vprašal, če je šel Colonel tod mimo.

Da je hrabri Colonel vedel, da je preganjana in od koga, bi stal za življenje preganjalec kako slavo, kajti ta ni bil nikje drugi nego konstabler njegovega okraja, in na konstablerje in vse policjske uradnike je imel Colonel trajno jezo.

Colonel je galopiral po poštni cesti naprej: naenkrat pa je zavil ostro od nje v stran in potisnil svojega konja skozi grmovje, konstabler pa je dirjal naprej. Zdaj se je začul glas iz gostege lesovja:

"Kaj je?"

"Posej," je odvrnil Colonel.

"Saj je še čas," je odgovoril glas, in dolg, bradat fantin se je pokazal iz gošča. "Od sinoda nismo poščirkovali vse in v kolibih niti mornarskega prepečanca niti za Elico moke. Ali vas je stara mrha pustila na cedilu?" je pristaval.

"Da," je rekel Colonel z lastnimi glasom, "pri vseh dirkah pa tako, da so cele zadruge izdelovali samo eno vrsto blaga. Sin je izvrševal delo po ocetu in tako je ostalo rokodelstvo vedno v isti družini, v isti zadruži. Tako torej nahajamo naselbine kovačev, kolarjev, rešetarjev, lončarjev, podobarjev, ščitarjev, rudarjev itd. Izdelke so potem vozniški in krožnjari razvalili in raznašali po delki na prodaj. Po gradisih ali višogradih so bili najvažnejši sejmi. Okoli teh so nastale sčasom prekupevalne naselbine (podgradije). Tuji trgovci (gostje) so smeli samo v teh podgrajah prodajati svoje blago. Domača blago so izvazali tudi v tujino. Mali Galic (zdaj Galac) in Prejslov sta bila kraja, kamor so prinašali iz Češkega in Ogrskega srebro in konje, iz Ruskega kadilno blago in konje, iz Turčije vse do hravega voseka in med na semenj ter zamenjavali za zlato, obliko, vino in južno sadje, katere stvari so prinašali Grki na trg.

"Da," je rekel Colonel z lastnimi glasom, "pri vseh dirkah pa tako, da so cele zadruge izdelovali samo eno vrsto blaga. Sin je izvrševal delo po ocetu in tako je ostalo rokodelstvo vedno v isti družini, v isti zadruži. Tako torej nahajamo naselbine kovačev, kolarjev, rešetarjev, lončarjev, podobarjev, ščitarjev, rudarjev itd. Izdelke so potem vozniški in krožnjari razvalili in raznašali po delki na prodaj. Po gradisih ali višogradih so bili najvažnejši sejmi. Okoli teh so nastale sčasom prekupevalne naselbine (podgradije). Tuji trgovci (gostje) so smeli samo v teh podgrajah prodajati svoje blago. Domača blago so izvazali tudi v tujino. Mali Galic (zdaj Galac) in Prejslov sta bila kraja, kamor so prinašali iz Češkega in Ogrskega srebro in konje, iz Ruskega kadilno blago in konje, iz Turčije vse do hravega voseka in med na semenj ter zamenjavali za zlato, obliko, vino in južno sadje, katere stvari so prinašali Grki na trg.

"Seveda, kar pojde z mano."

Mož je šel naprej, Colonel in Tipsy za njim in kmalu so dosegli do male koče in hlodov, pred katero so sedeže tri sumljive postave, ki so Colonela pričakovano gledale.

"Mac vam bo vse dospovedal," je rekel ta, "jaz pa privečem med tem konja."

Ko se je Colonel čez nekaj minut vrnil, so imeli vsi štirje možje, da so imeli vse dobroplodno vrednost.

"Kaj je še čas?" je vprašal Colonel.

"Rajški eno uro čakati, nego zamuditi," je odvrnil eden od štirih.

"Nikoli nisem bil tako želen kot danes, odkar smo vozili okoli rta Horna in tam je bila pošta voda.

"Ako se v stari škatli ne bo dobio nič pijače, jaz pojde slabš, ali naj nisem Perkins."

"Ne delaj računov brez krščanja," je pripomnil drugi in si pritrivel kinko pod klobukovim kralji; "če bi jih bilo pa preveč za nas, e? Kaj —"

"Tiko, Cranks!" mu je segel Colonel v besedo. "Kdor se pusti plasti in klicali na boj. Orožni možje

so se zbrali okrog svojih starešin, ki so jim bili poveljniki, vojvodji in kralji.

"Gospoda moja, videti je, kaj je

"Jaz mislim tudi," je odvrnil ta. "Postopali bomo, kakor vedno: jaz jo (pošto) ustavim, Logroller vzame kočičja nase, Cranks sprejme plen, Mac in Perkins pa se postavita na desno in levo voza. In — neljubo mi je, toda z oslrom na to, da se nahajamo prav sedaj v posebno žestinem položaju, mialim, da bomo morali tudi dame obdavčiti, ako so kakšne v vozu. Kaj menite?"

"Se mi tudi tako zdi," je rekel Logroller s smehom, "čigar rezanje se je zdelo, da se je nekoliko tudi na njegovo črno kinko preneslo. "Kaj jaz koristijo ženske pravice, ako pa nimajo nikoli priložnosti, da bi jih izrabili? Izposodimo si njihove denarne možnosti in pošljemo jim vso doktrino v novi luči!"

"Ženske so hinavake," je dejal Cranks, "zmožne so, da pornejo človeku nož v trebuh, kadar jih odpulčajo prosi."

"Če se jih Bojni," je rekel Perkins, "se lahko obrneš in pomešaš način."

"To me spominja na izrek iz biblije," je menil Logroller, imenovan "ta pobožni"; toda Colonel mu je naglo odrezal besedo.

"Pridite, pridite," je vzlknil, "in ne medite religije in poslov v eni koči — to dvoje spada tako malo skup kakov — Hola! Že slišim, kako sari Black z bičem pokna. Vsak za svoj grm, urno! In kadar začneš gam — skočite!"

"Vai se so skrili ob poti. Poštna kočija je prihajala v ostrem diru;

potniki so se pogovarjali in smejali, in stari Black je ravno s koncem biča na lahko opomnil priročnega konja, kar je Colonel na kratko

Rado Murnik:

Na male kavke dan.

(Konec.)

Lisjak: Potem takem je moj predlog sprejet brez ugovora. Hvala vam!

Ponujalci: Živio govornik! Živio Lisjak!

Neopisana navdušenost. Viharno odobravanje. Vneti poslužalci postavijo naposled tudi govornika na glavo.

Lisjak zopet na nogah: Agitirajte za naše društvo in za naš list. Kdor ne bo hotel plačati članarine in naročnine, njemu zarabimo živi kožuh in kosti.

Medved: Namreč, besedila imajo gospod Vodomec, vzorni raznalejribogojnega zavoda. Prosim!

Vodomec, seveda burno pozdravljen: Slavne in kosmate zverine!

Merjasec: Živio malo govornik! Dobro zna zasajati besede, kako dobro! Le tako naprej!

Vodomec: Najprej vas zahvaljujem iz vsega srca, da ste povabili tudi nas uboge ptice na ta velepomembni in velevažni shod. Ta vesel dan, gospoda moja, male kavke dan, bo z zlatimi črkami in srebrnimi pikami zapisan v zgodovini zatiranega živalstva. Čujte in pomilujte nas! Zdaj so pritisnili tudi nas na indeks. Kar uganjajo hudojni loveci in ribiči proti nam, to presega že vse meje. Očitajo nam, da šremo same postri, same mlade žahne ribe, ikre in mlade rake. Gospoda moja! Kdor ima kolikaj zdravega okusa, mi mora pritegniti, da je najslabša postreš vedno boljša nego najboljša belica. Dobrotljiva mati priroda nas je oblagodarila s posebno lepo uniformo, pa tudi s posebno finim, umetniškim okusom. Zakaj bi uživali zanikarno meso, ako je dobrega dosti? Saj tudi človek je rajšlastno pečenko, kakor pa nezabeljen krompir v oblicah... Vodomec nismo taki barbari, kakor afričansko neunni noj, ki požira izgubljene galote, hlačne jermene, žebije, čike, radirke, krtice in

ensko slabo, težko prebavljivo krasno ter si domisljuje v tem svoje neučnosti, da je same delikatne. Po pravici se smeja človek temu dursaku, ali obenem bi moral nas vodomec občudovati, ne pa preganjati radi tankega okusa. V imenu vseh tovaršev slovensko protestiram proti takim škandaloznim razmeram. Obenem prosim najvlijudneje, da bi imeli v vašem cenjenem listu tudi svoj kotiček, kadar se bomo mogli boriti in braniti z umna svitlim kremljcem za svoj obstanek!

Ris: Majhen in droben je možek, pa ga le pihne!

Volk: Saj res. Skoraj nič ga ni videti, pa je očka le hud in ne razsaja slabo.

Najbližji poslužalci čestitajo govorniku.

Prav tako izborni so govorili in nč novega niso povedali: gospod Volk, gospodična Kuna, gospa Soča, vđova Vidra, profesor Maček, Polh, minister za tujski promet in zdravo spanje, Veverica, tipkariča, Podlazica, telefonska damska, Skobe, davčni izterjevalec, Jastreb, višji okrajni zverinodržnik, Stovir, nočni čuvaj v kavarnar, Šoja, gozdniki biriči, Sraka, ravnateljica brzojavnih uradov, Vrana, ravnateljica zavoda za pokvarjeno mliadino in drugi in še drugi. Molčali pa so po nedolžnem preganjani, človeku koristni misarji, postolke in kanje.

Ris: Gospod Krokar se vrača!

Krokar: Pol ure sem imel poštnice v gostilnici. Gospod predsednik, ali smem govoriti?

Medved: Prosim.

Merjasec: Zdaj utegnemo slišati kaj poselimo krasnega. Jako sem radoveden!

Krokar: Prijazni poslužalci! Čarobne poslušalke! Sedaj, ko so se naklobasali že vsi drugi, naj blekнем vsaj jaz kaj pametnega.

Poslužalci: Oho! Oho!

Merjasec: Saj sem vedel. Začetek je dober.

Krokar: Slišal sem od daleč, da hočete človeka, loveca, ugnati v kozji rog. Pa vas hudo zebe!

Nemir. Kluci: Kaj! Kaj! Vzemite mu besedo! Naj gre zopet na poslovne!

Medved: Prosim, potrpite malo, gospoda!

Krokar: Kdor nizko leta, visoko pada —

Maček: Miao, prijatelj, narobe!

Krokar: Kdor narobe leta ...

Kajne, kdor —

Poslužalci: Dosti, dosti! Brezite ga!

Krokar:

"Začnimo spet od začetka!"

ata, rešila Janez pa Metka.

Ris: Danes ga ima pa pošteno v glavi.

Krokar:

Začnimo zopet od kraja, četudi nam jezik nagaja.

Merjasec: Mečka se mu. V verzih se mu meda!

Krokar:

Začnimo zopet od konca, na sred praznega lonce!

Doktor Dehor: Kaj prežekuje?

Ris: Pijan je, pijan. Zato kloba se tako bedasto in nerodno, kakor bi krupelj kritiko o umetniški razstavi.

Merjasec: Že na vse zgodaj je pijan, kakor človek! Fej!

Sova: To je pa že vendar od sile. O demon alkohol!

Merjasec: Nobenega pametnega stavka ne more ziniti.

Lisjak: Dajte mu majoličko črne kave in ricinovega olja!

Medved: Podelimo mu ukor prvega razreda in ga podprtajmo v zapisniku z rdečim svinčnikom!

Lisjak: To ga ne iztrezni. Dajte mu rajško ledno na betico.

Volk: Zapoldimo ga iz mile naše domovine proti bližnjemu meridianu!

Krokar: Mila domovina pihne na svoje preroke, kakor bi reklo dober Latinec: nemo propheta in ... in ...

Doktor Dehor: Napoaled bo go bezidal še japonski.

Krokar: Japonski pa ne. Nikar te ne zahtevajte preveč od mene!

Medved: Prosim, stvarno!

Krokar: Mila domovina pihne na pesmike, pisatelje, umetnike in

druge genialne berače; mila domovina ljubi in spojuje samo praktične modrijane, oderuže in bogate sleparje, ki si znajo polnit malhe in počivajo na tisočakih.

Maček: Res je tako: Miao! Miao!

Lisjak: Mue, tiho! Gospod govornik je že v četrti demenziji in kloba, kar se mu ljubi.

Doktor Dehor: Kakor bi bil na volilnem shodu. Gospod predsednik, odtegnite govorniku besedo in dajte mu eno okoli učes!

Krokar: Preden me preženete, poškajite še male, prijazni poslužalci in ljubezne poslušalke, da vam povem že kaj lepega in novega. Dehor me gleda že več časa tako grdo, kakor pastir muho v močniku.

Doktor Dehor: Prosim, nisem noben navaden Dehor, ampak govornik dekor!

Krokar: Ojoj! Doktor morale, doktor! Kar pojeman od samega spoštovanja! Ich krepire vor Ehrfurcht! Doktor morale — vseh kožnih molitvic doktor! Kar gam in umiram od hudega veselja, da smem govoriti s tako visoko nadzverino!

Doktor Dehor: Gospod Krokar ima predsediske zoper doktorje.

Krokar: Prav nobenih predsedkov ne. Priznam, da je tudi med doktorji nekaj nadarjenih glav. Posilujem pa vsakega, ki se napihuje in si domisljuje, da je nadarjava, ker je doktor. In tale žalostni doktor si res ustvarja, da je nekaj posebnega, ker je doktor. Zaštitudir je vso pamet in zdaj je bolj trapast kakor takrat, ko je prilezel na svet.

Doktor Dehor: Tale Krokar ima pa kaj hudočen kljun.

Krokar: Dehor pardon, doktor Dehor kar puha od jeze. Postavlja se s svojim žalostnim doktoratom, kakor petelin na gnoju. Čudno, da ne nosi zvona na celindru, da bi ga bolj gledali in občudovali. Nervozni profesorji so ga v hipni blaznosti promovirali za doktorja morale.

Doktor Dehor (puha in se davi): Saj pa ti ne bo nikdar doktor morale!

Krokar: Bog ne daj, da bi na-

redil svojim staršem in svoji žah-

tii kdaj tako sramoto! Rajški o-

stanem vse žive dni honoris causa

Krokar, kakršnega me je ustvaril

ljubi Bog.

Doktor Dehor silno razburjen in razjarjen: O ti ministra! Da bi te le kmalu nagatili!

Krokar: No kaj! Doktor, sind Sie des Teufels? Pazi, da se ne

razleti od jeze!

Doktor Dehor: Molč!

Krokar: Bolje je, da skočim sa-

mo iz kožuš!

Doktor Dehor plane proti Kro-

karju in skrije z zobmi: Čakaj!

Medved: Nehajta, mirujta, po-

botajta se izlepa! Namreč, zdaj

je že dovolj te komedije. Saj ni-

smo na Dunaju! Spriznjata se!

Kajneda, slavne zverine!

Ris: Naj se no malo pretepe-

kata, saj utegnemo gledati. Kam

se nam pa mudi?

Krokar: Kvaražugom! Doktor morale!

Doktor Dehor: Ničla! Ničla,

trikrat prečrta!

Krokar pomoli doktorju De-

horju kos papirja pod smrek.

Doktor Dehor omedil v dveh se-

kundah. Nezavestnega polože na

mah.

Medved: Kaj pa je to? Kaj mu

je storil Krokar?

Krokar: Dal sem mu povohati

pesem moderno prizmojnega futu-

rista Haha! (Odeti)

Medved: Hvala Bogu, da smo

ga odkrižali! Njegova ekse-

lence, gospod Lisjak ima zopet

pravico do besede. Prosim lepo!

Pst!

Maček: A?? Zopet Lisjak! No

prav, minu!

Lisjak! Velesijaj! zbor! Uva-

ževati moramo, da niso vti ljudje

sirovi, brutalni skratka podivjani.

Hvala Bogu in svetu Frančišku,

še ne izumrl plemeniti, žah-

tni rod — nedeljski loveci.

Predlagam, da jim nemudoma poslje-

mo nastopno vdano zaupnico.

(Bere) Zverine in ujede, zbrane

na prvem vsezvezirskem shodu na

Goljavi, zahvaljujemo vse visoko-

rodne in predčlane lovece.

Doktor Dehor: Ali je to vse

zoper?

Medved: Hvala Bogu, da smo

zoperišči. Tretja zavetja.

Doktor Dehor: Živeli!

Medved: Živeli!

Doktor Dehor: Živeli!